

In memoriam Boele Land

Op woensdag 6 april van dit jaar overleed ons lid Boele Land (9-8-1927 / 6-4-2016). Boele richtte, samen met Bauke van der Veen, in 1967 de 'Friese Schelpenclub' (tegenwoordig Schelpenwerkgroep Fryslân) op.

Het waren andere tijden, begin jaren '70. Geen internet en nog maar weinig televisie. Als tiener had je dus andere bezigheden en ik was niet de enige die in die tijd geboeid raakte door schelpen. Via via kwam ik er achter dat er in Leeuwarden een 'schelpenclub' bestond, die eens in de maand bijeenkwam in een zaaltje in het Fries Natuurhistorisch Museum. Het moet in 1971 zijn geweest dat ik mij, als 12-jarige, aansloot bij die club. Het bleek een gouden greep voor een geïnteresseerde puber als ik. Ik ontmoette mensen met dezelfde belangstelling en leerde er veel.

Na een informele start vanaf 1967 werd de schelpenclub in het begin van de jaren '70 groter en ook 'officiëler', met meer regelmaat en structuur. De oudst bekende ledenlijst, van oktober 1971, vermeldt al 18 leden. En de club groeide hard: in 1972 was het ledental gegroeid tot 29 en in 1975 werden maar liefst 39 leden genoteerd. In 1978 is het ledental zelfs 44. Het is duidelijk dat het initiatief van Bauke en Boele voorzag in een behoefte. Naast een aantal volwassenen waren er in die begintijd opvallend veel jeugdige leden, waaronder Wiebe Taekema, Theunis Piersma, Theo Ykema en later ook Thijs de Boer, Dick Hoeksema, Bert Holthof en Bavius Gras. Dat we veel leerden bij de schelpenclub kwam vooral door Boele Land. Als 'voorzitter' leidde hij de bijeenkomsten. We lieten elkaar zien wat we verzameld hadden en na vakanties en verzamelreizen werden er schelpen – voorzien van alle benodigde gegevens – uitgedeeld. Af en toe behandelden we een soortgroep. In zo'n geval stond Boele voor de klas, iets wat hij als schoolhoofd wel gewend was. Boele was actief verzamelaar en hij ging naar plekken die wij niet kenden. Zo hoorden we over de prachtige fossiele schelpen uit het Bekken van Parijs, waar Boele verzamelde in Daméry. Vol trots liet hij ons het door hemzelf gevonden, indrukwekkend exemplaar van *Cerithium giganteum* zien. Ook reisde hij meermalen naar Bretagne en was hij actief in Joegoslavië,

waar hij prachtige *Pinna*'s verzamelde. Ook voor ons nam hij ze mee. Al vanaf de start van de schelpenclub werden er excursies georganiseerd, in de beginjaren dicht bij huis: naar de kalkovens en de vissershaven van Harlingen, de pier van Holwerd, en dergelijke. Later werd de actieradius vergroot naar buitenlandse bestemmingen. Soms kwam de NMV naar het noorden om samen met leden van de Friese werkgroep aan de slag te gaan, bijvoorbeeld in het Reitdiepgebied in de provincie Groningen.

Boele ging regelmatig naar landelijke vergaderingen en excursies van de NMV, en ik ging dan vaak mee. Samen met zijn echtgenote Josephine, dochter Joke en soms ook zoon Meent gingen we dan op stap in hun auto. We reden nooit direct naar de plaats van bestemming; aan leuke verzamelplekken kon je tenslotte niet voorbij rijden. Ik herinner me nog dat we bij het gemaal De 4 Koggen, bij Medemblik, op het IJsselmeerstrand Zoetwaternerieten en Platte zwanenmossels vonden, en op de dijk Grote clausilia's. Hoewel de Friese Schelpenclub zich vooral met zeeschelpen bezighield, was Boele ook erg geïnteresseerd in land- en zoetwatermollusken. Mijn interesse voor land- en zoetwater heb ik te danken aan Boele en aan de activiteiten van de NMV die we toen bezochten. We kwamen in Leiden, Amsterdam (de VU en Artis), en Haarlem (de Rijks Geologische Dienst). Ik herinner me onder meer excursies naar Zeeland (Fort Rammekens) en Noord-Holland (Castricum).

De interesse van Boele in mollusken ging veel verder dan het aanleggen van een verzameling. Hij wilde ook echt meer weten over schelpen en slakken, hij was wetenschappelijk geïnteresseerd en nam de vakliteratuur tot zich. Ook slakkengedrag vond hij boeiend, getuige zijn verhaal over het poetsgedrag van de Zwartgerande tuinslak in het blad Veld en Vitrine. Hij was erg begaan met zijn eigen populatie Wijn-gaardslakken, die hij in een emmer meenam uit Frankrijk. Thuis nummerde hij ze met Oost-Indische inkt. Nummer 15 ging al gauw verloren, maar nummer 49 kroop nog vele jaren rond. En nog steeds leeft deze prachtige landslak rond huize Land in Jelsum.

Maar het waren niet de schelpen en slakken alleen die Boele konden boeien. Hij was een filosofische vrijdenker met vele interesses. Hij had heel veel liefde en interesse voor de natuur (vogels, planten, zijn tuin, bijen – hij was imker), hij was actief als wedstrijddammer (meer dan 65 jaar lang), hij had een grote belangstelling voor geschiedenis en andere volkeren en hij schreef verhalen (in het Stellingwerfs, een dialect dat in het zuidoosten van Friesland gesproken wordt). In 1991 won hij zelfs een literaire prijs voor één van zijn verhalen. Boele had een grote belangstelling voor de medemens. Hij had veel mededogen met zwakkeren en verdrukten. Zijn karakter zal mede gevormd zijn door de dood van zijn vader, die in de oorlog werd doodgeschoten bij een roofoverval in zijn smederij in Nijeberkoop.

Boele werd geboren in het Friese Boelenslaan, maar gedurende zijn leven heeft hij op veel plaatsen in Nederland gewoond: naast Nijeberkoop ook Heerenvveen, Den Haag, Leiden, Wageningen en het Groningse Godlinze, waar hij zich zelfs tot provinciaal damkampioen liet kronen. Het is daar, in de buurt van Delfzijl, aan de boorden van de Eems, dat Boele schelpen begon te verzamelen. Uiteindelijk kwam hij weer terug naar Friesland, eerst in Britsum, daarna in Jelsum.

Bij het 25-jarig jubileum van de 'schelpenclub' in 1992 ontving hij, tegelijk met Bauke van der Veen, het erelidmaatschap van de Schelpenwerkgroep Friesland. Ondanks zijn zwakke gezondheid zagen we hem de laatste jaren nog regelmatig bij de bijeenkomsten in het Natuurmuseum Fryslân. Dat was dan vooral bij de

voorjaarsvergaderingen, die traditioneel goed bezocht worden. Hij was er, samen met Josephine, zelfs bij op 7 maart 2015, de datum van zijn 60-jarig huwelijksfeest. Dat feest kon wel even wachten, vond hij, want de Schelpenwerkgroep moest vereerd worden met zijn aanwezigheid. En we voelden ons vereerd (zie foto).

Boele Land is 88 jaar geworden. Hij heeft veel betekend voor de malacologie in Friesland.

Met dank aan Josephine Land en diverse leden van de Schelpenwerkgroep Friesland.

Geraadpleegde bronnen

SCHELPENWERKGROEP FRIESLAND, 2013. Kalkpraat - schelpen in Fryslân (1). – Twirre 23 (2): 10-14.

VAN DER VEEN, B., 1992. Kwart eeuw schelpenwerkgroep Friesland. – Correspondentieblad Nederlandse Malacologische Vereniging 269 (1): 1067.

Jaap de Boer

In memoriam Bauke van der Veen

Op 15 juli 2016 overleed Bauke van der Veen (1930-2016). Bauke was sinds 1965 lid van de NMV en was tot op hoge leeftijd actief lid van de Schelpenwerkgroep Fryslân. Bauke van der Veen werd geboren op 21 mei 1930 te Huizum, thans gemeente Leeuwarden. Van kinds af aan was hij geïnteresseerd in de natuur en dat werd verder aangewakkerd door zijn lidmaatschap van de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie. Die interesse voor de natuur is zijn hele leven gebleven, waarbij vogels en schelpen zijn grootste belangstelling hadden. Ook met zoogdieren, planten, kikkers en paddenstoelen heeft hij zich beziggehouden. Daarnaast heeft Bauke altijd een grote belangstelling gehad voor talen en voor de Friese cultuur. Hij sprak maar liefst 9 talen: Liwwadders (zijn “moedertaal”), Nederlands, Fries, Frans, Duits, Engels, Deens, Zweeds en Noors.

Na een aantal jaren MULO in Huizum werkte Bauke 21 jaar in een administratieve functie bij het Fries Rundvee Stamboek, waar hij betrokken was bij de melkcontrole. Omdat hij zo veel talen sprak werd hij nog wel eens gevraagd om buitenlandse bezoekers van over de hele wereld te ontvangen. Die nam hij ook mee naar huis. Vooral de Arabische bezoekers in hun kleurrijke gewaden waren zijn ouders in die tijd erg bijzonder om te ontvangen. Daarna werkte hij tot aan zijn vervroegde pensioen in 1990 als documentalist bij de Fryske Akademy. Na zijn pensionering werkte Bauke van der Veen nog vele jaren als vrijwilliger bij het Natuurmuseum Fryslân, vooral in het archief en de bibliotheek.

Zijn malacologische activiteiten ontplooiden Bauke vooral binnen de Schelpenwerkgroep Fryslân, die hij in 1967 samen met Boele Land oprichtte. Bauke en Boele zijn daar al die jaren actief lid van gebleven en werden bij het 25-jarig bestaan van de werkgroep in 1992 benoemd tot erelid. Bauke bleef zo lang hij kon actief deelnemen aan de excursies, lezingen en determineerdagen van de werkgroep en bezocht regelmatig de voor- en najaarsvergaderingen van de NMV. Het overlijden van Boele Land in april 2016 was voor Bauke een grote klap.

Hoewel Bauke bij excursies vaak schelpen mee naar huis

nam, was hij vooral een verzamelaar van boeken. Bijna alle Nederlandstalige schelpenboeken kende en koesterde hij. Hij had ook een grote voorliefde voor bibliografieën en maakte er zelf meerdere voor anderen. Ter gelegenheid van zijn 80ste verjaardag hebben ondergetekenden en Peter Koomen er een voor hem gemaakt. Al doende ontdekten we dat Bauke niet alleen 25 malacologische publicaties op zijn naam had staan, maar ook vele artikelen over vogels en over de Friese taal en cultuur. In totaal vonden we 336 publicaties. Bij zijn crematie hoorden we voor het eerst dat hij op jonge leeftijd al in de krant publiceerde onder het pseudoniem B. Ornia, naar de Borniastraat waar hij toen woonde.

De laatste drie jaren van zijn leven namen zijn energie en fysieke mogelijkheden sterk af en woonde hij in een aanleunwoning bij verzorgingshuis St. Joseph. Bauke bleef onverminderd vrolijk, levenslustig en vol belangstelling voor de mensen om hem heen, de schelpenwerkgroep en de NMV. Bauke van der Veen werd 86 jaar.

Geraadpleegde bron

VAN LEEUWEN, S., TH. YKEMA & P. KOOMEN, 2010. Bijmekaar sneept. Een bibliografie van en voor Bauke van der Veen. Een samenvatting is opgenomen in het jaarverslag 2010 van de Schelpenwerkgroep Fryslân en een PDF daarvan is beschikbaar bij de auteurs.

Theo Ykema en Sylvia van Leeuwen

Adressen van de auteurs

Theo Ykema, theo.ykema@tresoar.nl

Sylvia van Leeuwen, sylvia.vanleeuwen@xs4all.nl